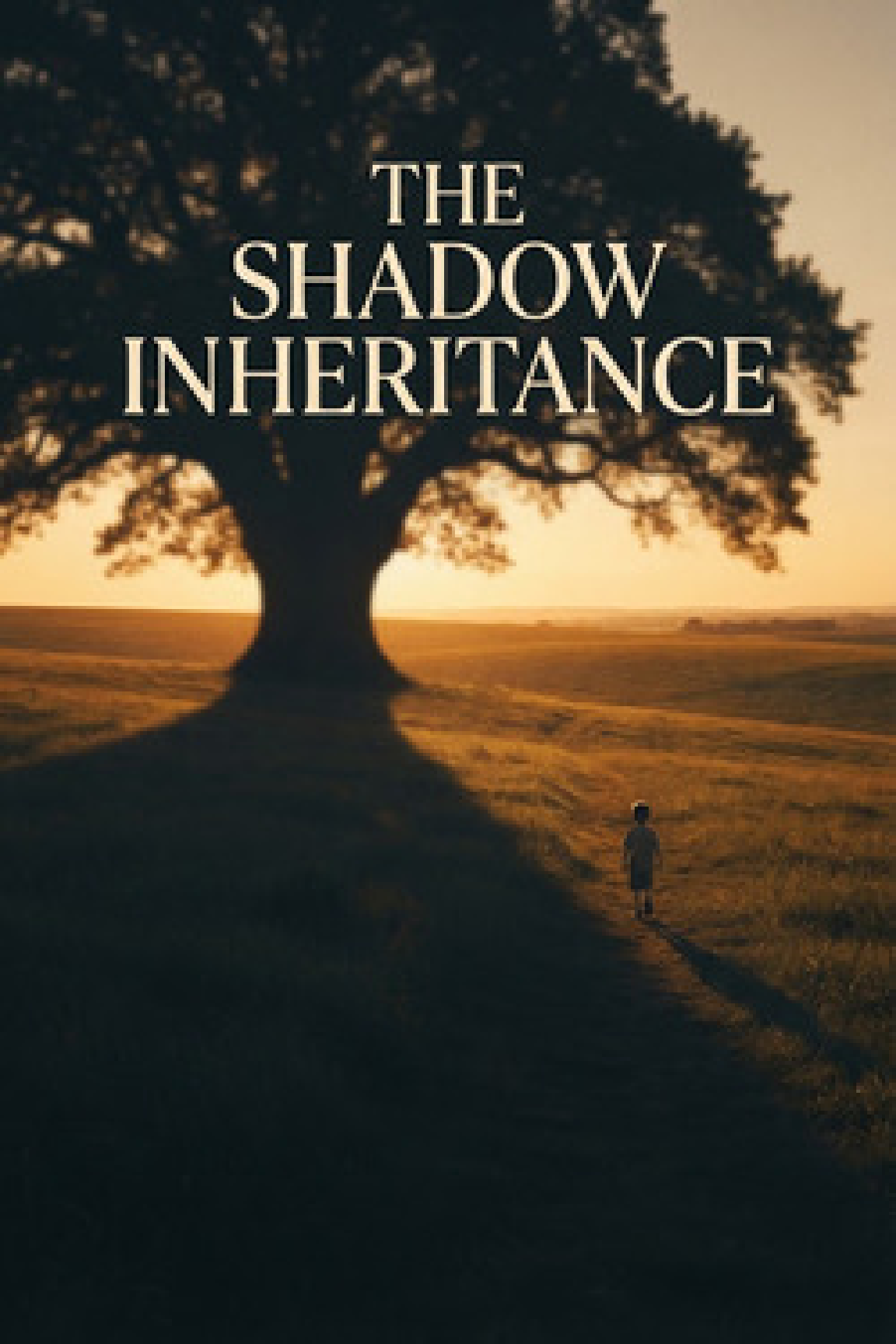

THE SHADOW INHERITANCE

उंबरठा 2

सावलीचा वारसा

एखाद्या आयुष्याकडे दुरून पाहिले, तर सगळ्याला अर्थ असल्यासारखे वाटते.

बिंदू जोडले जातात.

घटनांना स्पष्टीकरण मिळते.

वळणे अटळ वाटतात.

चुकाही एखाद्या योजनेचा भाग वाटतात.

पण हा भ्रम फक्त वर्तमानाचा असतो.

गोष्टी जगत असताना कोणताही नकाशा नसतो.

फक्त दिवस असतात.

आणि दिवसांमध्ये स्पष्टीकरणे नसतात.

निर्णय असतात.

मी लहान होतो, तेव्हा मला वाटायचे की मोठ्या माणसांना आपण काय करतो आहोत हे माहीत असते.

मला वाटायचे की शिक्षकांना त्यांच्या विद्यार्थ्यांचे भविष्य माहीत असते.

मला वाटायचे की कंपन्यांना माणसांची क्षमता ओळखता येते.

मला वाटायचे की जगाला एक व्यवस्था आहे.

मग मला एक खूपच साधे सत्य सापडले.

पुढे काय होणार आहे, हे खरे तर कोणालाच माहीत नसते.

प्रत्येक जण वाट काढत असतो.

काही जण ते कबूल करतात.

इतर जण तसे नसल्याचा आव आणतात.

माझ्या आयुष्याकडे पाहताना, असा एकही क्षण मला नेमका सापडत नाही, जेव्हा कोणीतरी म्हणाले:

“हा माणूस खूप पुढे जाईल.”

कोणीही माझी वाट पाहत नव्हते.

कोणताही जलद मार्ग नव्हता.

आधीपासून तयार केलेली कोणतीही योजना नव्हती.

मी कोणाचाही लाडका नव्हतो.

आणि खरे सांगायचे तर, या शोधाने मला मुक्त केले.

कारण कोणीच तुमच्याकडून अपेक्षा ठेवत नसेल, तर तुम्ही इतरांच्या अपेक्षा खऱ्या ठरवण्यासाठी जगणे थांबवता.

तुम्ही स्वतःचा मार्ग बांधायला सुरुवात करता.

एका वेळी एक पाऊल.

अनेक लोक इतरांनी त्यांच्यासाठी घडवलेल्या प्रतिमेला साजेसे जगण्याच्या प्रयत्नात आयुष्य घालवतात.

माझ्याकडे वेगळाच फायदा होता.

ती प्रतिमा अस्तित्वातच नव्हती.

म्हणूनच मी लवकरच अनिश्चिततेसोबत जगायला शिकलो.

गोष्टी बदलल्या की घाबरून न जाणे.

बदलाला धोका न मानणे.

चाकोरीबाहेरच्या मार्गांना चुका न समजणे.

आयुष्याने माझ्या योजनांप्रमाणे चालण्याची कधीच तसदी घेतली नाही.

आणि काळाच्या ओघात मी तशी मागणी न करायला शिकलो.

असे क्षण आले, जेव्हा सगळे योग्य दिशेने चालले आहे असे वाटत होते.

आणि असे क्षण, जेव्हा नेमके उलटे घडते आहे असे वाटत होते.

अपरिहार्य वाटणारी माणसे, जी नाहीशी झाली.

निर्णायक वाटणाऱ्या संधी, ज्या बिनमहत्त्वाच्या ठरल्या.

दुय्यम वाटणारे रस्ते, जे मध्यवर्ती झाले.

योगायोगाने झालेल्या भेटी, ज्यांनी पुढच्या वर्षाचा प्रवाह बदलला.

खरे तर भविष्याला आश्चर्यचकित करायला आवडते.

ते परवानगी मागत नाही.

ते आधी सूचना पाठवत नाही.

ते पदानुक्रमांचा आदर करत नाही.

ते फक्त येते.

आणि बहुतेक वेळा ते तिकडून येते, जिकडे कोणीच पाहत नसते.

माझे अस्तित्व ज्या गोष्टींनी घडवले, त्यांपैकी अनेक अशाच जन्माला आल्या.

आडवाटांमधून.

अपघातांमधून.

अशा घटनांमधून, ज्या घडल्या त्या क्षणी त्यांच्यात भव्यतेचा लवलेशही नव्हता.

काळाने मला काहीशा कठोरपणे शिकवलेला एक धडा मला आठवतो.

अंदाज बांधता येण्याजोगे आणि मौल्यवान यांची गल्लत करू नये.

ज्याचा अंदाज बांधता येतो, ते आश्चर्य करते.

ज्याला मूल्य असते, ते परिवर्तन घडवते.

या दोन्ही गोष्टी कचितच एकत्र येतात.

अनेक वर्षे मी बाजारपेठा, कंपनी, आकडे, संघटना यांचे निरीक्षण करत काम केले.

सगळीकडे मला तीच खात्री दिसली.

की सगळ्याचा अंदाज बांधणे शक्य आहे.

की वास्तवावर नियंत्रण ठेवता येते.

की भविष्य म्हणजे आखता येणारी एक रेषा आहे.

मग ती खात्री खोटी ठरवायला नेहमी काहीतरी येत असे.

एक बदल.

एक संकट.

एक व्यक्ती.

एक आजार.

एक हानी.

एक संधी.

असे काहीतरी, जे कोणीच योजनेत घातले नव्हते.

आणि तरीही कथेचा सर्वात रंजक भाग नेमका तिथेच सुरू होत असे.

कारण आयुष्य अंदाज बांधण्याची क्षमता मोजत नाही.

ते जुळवून घेण्याची क्षमता मोजते.

हा फरक मूलभूत आहे.

अंदाज बांधणे हा बुद्धीचा व्यायाम आहे.

जुळवून घेणे हा ओळखीचा व्यायाम आहे.

जग बदलते, तेव्हा जो बरोबर होता तो जिंकत नाही.

जो बदलाच्या आत जिवंत राहू शकतो, तो जिंकतो.

कधी कधी मी विचार करतो, माझा मार्ग नेमका कसा उलगाडत जाईल हे कोणी मला आधीच सांगितले असते तर काय झाले असते.

कदाचित मला कमी भीती वाटली असती.

कदाचित मी कमी चुका केल्या असत्या.

कदाचित मी कमी सोसले असते.

पण मग मला उमगते की मी खूपच कमी शिकलो असतो.

कारण मी ज्या गोष्टी महत्त्वाच्या मानतो, त्यांपैकी बहुतेक खात्रीतून जन्मल्या नाहीत.

त्या शंकेतून जन्मल्या.

जोखमीतून.

हमी नसण्यातून.

मी नेमका कुठे चाललो आहे हे माहीत नसताना पुढे जाण्याच्या गरजेतून.

या अर्थाने, कोणीही माझ्याकडून अपेक्षा न ठेवणे हा एक विशेषाधिकार होता.

त्याने मला उभारायला भाग पाडले.

निरीक्षण करायला.

शिकायला.

बदलायला.

पुन्हा सुरुवात करायला.

प्रत्येक वेळी.

पुन्हा पुन्हा.

आज अनेक लोक मान्यतेच्या मागे धावतात.

ते परवानग्यांची वाट पाहतात.

ते खात्री शोधतात.

आपला स्वीकार होईल की नाही, हे त्यांना आधीच जाणून घ्यायचे असते.

आपली दखल घेतली जाईल की नाही.

आपल्याला समजून घेतले जाईल की नाही.

मी कोणतेही सूत्र देऊ शकत नाही.

मी फक्त जे शिकलो ते सांगू शकतो.

बहुतेक वेळा, तुम्ही अस्तित्वात आहात हे जगाला माहीतही नसते.

ते तुमची वाट पाहत नाही.

ते तुमच्यासाठी रस्ता तयार करत नाही.

ते स्वागत समारंभ आयोजित करत नाही.

आणि कदाचित तेच योग्य आहे.

कारण एखाद्या मार्गाचे मूल्य, त्याचा अंदाज कोणी बांधला होता यावर अवलंबून नसते.

तो पार करण्याचे धैर्य कोणी दाखवले, यावर ते अवलंबून असते.

माझ्याकडून कोणतीही अपेक्षा नव्हती.

कोणी माझी वाट पाहत नव्हते.

माझे नियोजन कोणी केले नव्हते.

आणि तरीही मी इथे आहे.

मागे वळून पाहत.

बिंदू जोडत.

काळाच्या उपरोधावर हसत.

कारण शेवटी, सर्वांत रंजक कथा आधीच लिहिलेल्या नसतात.

त्या स्वतःहून अस्तित्वात येण्याचा मार्ग शोधतात.

आणि माझी कथा, बरी असो वा वाईट, याच प्रकारात मोडते.